

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФІЗИКА, ЕЛЕКТРОНІКА,
ЕЛЕКТРОТЕХНІКА

ФЕЕ :: 2018

**МАТЕРІАЛИ
та програма**

НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 05–09 лютого 2018 року)

Суми
Сумський державний університет
2018

Електрохімічне одержання багат шарових структур на основі Со і Си

Чепа В.О., студент; Проценко З.М., доцент

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка,
м. Суми

Гальванічні покриття на основі багат шарових структур у порівнянні з однокомпонентними покриттями, мають великі переваги у фізико-хімічних та магнітних властивостях. Покриття на основі Со та Си були обрані тому, що Со і Си мають протилежні магнітні властивості: Со – феромагнетик, а Си – діамагнетик. У плівкових структурах, що складаються з почергових феромагнітних і немагнітних шарів, спостерігається явище гігантського магнітоопору (ГМО). Поряд із цим і електролітично осадженні структури з ефектом ГМО мають широку перспективу застосування в магніторезисторних голівках зчитування інформації для жорстких дисків, при виготовленні магнітних транзисторів тощо.

Експериментально встановлено параметри процесів електрохімічного отримання багат шарових структур на основі Со (2 А/дм^2 , $18-22 \text{ }^\circ\text{C}$) і Си ($1,5 \text{ А/дм}^2$, $18-25 \text{ }^\circ\text{C}$) із сульфатних електролітів на металізованому гетинаксі.

Фазовий склад чотиришарового зразка Со/Си/Со/Си/П без відпалу відповідає фазі ГЦП- Со (α - фаза) та ГЦК Си. Після відпалювання зразків протягом однієї години за 120°C на рентгенограмі крім фази ГЦП- Со з'явилися рефлекси ГЦК- Со, тобто відбувся фазовий перехід: ГЦП- Со $\rightarrow$ ГЦК- Со, з перебудовою кристалічної ґратки. При цьому цей перехід відбувся при значно меншій температурі, ніж для масивного зразка. Після відпалювання цього ж зразка протягом чотирьох годин виявлена фаза Си і α -Со, фаза β - Со відсутня. Таким чином за чотири години відпалювання відбулася взаємна дифузія атомів Со в шар Си і навпаки, Си в шар Со. При цьому ми спостерігали зменшення міжплощинних відстаней для фаз Си і α - Со після відпалювання, що також є доказом взаємної дифузії атомів, що й призводить до зменшення параметрів решітки Си та Со, що можна пояснити частковим утворенням твердих розчинів та накопиченням вакансій.